

VIDAS
EXTRAORDINARIAS

Luis Ganoza Ferrer

VIDAS EXTRAORDINARIAS

NIEZWYKŁE ŻYCIA:
KOBIECY HISZPAŃSKOJEZYCZNE,
KTÓRE POKONAŁY PRZESZKODY
I UPRZEDZENIA
SWOICH CZASÓW

Ganoza
PUBLIKACJE

Tytuł: Vidas extraordinarias

Autor: Luis Ganoza Ferrer

Tłumaczenie: Bogna Ganoza

Skład i opracowanie graficzne: Studio Grafpa, www.grafpa.pl

Opracowanie typograficzne: Luis Ganoza Ferrer

ISBN 978-83-965555-2-6

Wydrukowano w Polsce

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione.

Kontakt: bganoza@wp.pl

Tel. +48 508591766

Indice de contenidos

Spis treści

Introducción	6
Wstęp	7
1. CATALINA DE ERAUSO: La monja alférez	8
CATALINA DE ERAUSO: Zakonnica podporucznik	9
2. MICAELA BASTIDAS: La mujer que desafió al imperio español	16
MICAELA BASTIDAS: Kobieta, która rzuciła wyzwanie imperium hiszpańskiemu	17
3. NICOLASA ESCAMILLA “La Pajuelera”	26
NICOLASA ESCAMILLA “La Pajuelera”	27
4. MANUELA SÁENZ: La Libertadora del Libertador	32
MANUELA SÁENZ: Wyzwolicielka Wyzwolicieła	33
5. GABRIELA MISTRAL	42
GABRIELA MISTRAL	43
6. LUPE VÉLEZ: “Yo no soy salvaje. Solo soy Lupe”	50
LUPE VÉLEZ: „Nie jestem dzikuską. Jestem po prostu Lupe”	51
7. ESTHER BALLESTRINO DE CAREAGA	64
ESTER BALLESTRINO DE CAREAGA	65
8. CELIA CRUZ „La Reina de la Salsa”	76
CELIA CRUZ „Królowa salsy”	77
9. MONTSERRAT CABALLÉ y “Barcelona”	84
MONTSERRAT CABALLÉ i „Barcelona”	85
10. MARÍA ELENA MOYANO “La madre coraje”	94
MARÍA ELENA MOYANO „Matka odwaga”	95

Introducción

Cuando se me vino a la cabeza el recopilar la vida de mujeres hispanas que dejaron huella en la historia, la cultura y la sociedad de sus países y del mundo, pensé que sería un merecido homenaje a su sacrificio e ideales. La tarea fue más difícil de lo que pensé al ir encontrando un gran abanico de mujeres excepcionales a medida que iba desvelando sus historias.

Me resultaba difícil dejar de lado a varias que definitivamente podrían haber estado aquí, mujeres que tuvieron la osadía de desafiar los convencionalismos sociales de la época en que les tocó vivir con la intención de cambiar el mundo que las rodeaba. Lo que tenía muy claro era que, las vidas de estas mujeres, deberían tener características que las harían únicas y admirables.

También hay algo que quiero recalcar, la intención de este libro no es crear resentimientos o rencillas entre países, sino el de destacar el rol que desempeñó cada una de estas mujeres en su contexto histórico y reconocer su aporte a su país y al mundo.

Espero que este libro les motive a seguir aprendiendo español y a descubrir otras historias y otras voces. Y al mismo tiempo les anime a compartir sus opiniones, sus experiencias y sus sueños con otros lectores. Les propongo abrir este libro y acompañarme en este viaje por la vida y la obra de estas mujeres extraordinarias.

Wstęp

Kiedy przyszło mi do głowy, aby zebrać życiorysy kobiet hiszpańskojęzycznych, które pozostawiły ślad w historii, kulturze i społeczeństwie swoich krajów i świata, pomyślałem, że będzie to zasłużony hołd złożony dla ich poświęcenia i ideałów. Zadanie okazało się trudniejsze niż myślałem, ponieważ poszukując ich historii, odkryłem wiele wyjątkowych kobiet.

Trudno było mi pominąć kilka tych, które z pewnością mogłyby się tu znaleźć, kobiet, które miały chęć rzucić wyzwanie konwencjom społecznym epoki, w której żyły, z zamiarem zmiany otaczającego ich świata. Było dla mnie jasne, że życie tych kobiet powinno mieć cechy, które czynią je wyjątkowymi i godnymi podziwu.

Jest coś, co chcę podkreślić - intencją tej książki nie jest wywoływanie urazów czy kłótni między krajami, ale podkreślenie roli, jaką każda z tych kobiet odegrała w swoim kontekście historycznym oraz uznanie ich wkładu dla swojego kraju oraz całego świata.

Mam nadzieję, że ta książka zmotywuje Cię do dalszej nauki języka hiszpańskiego i odkrywania innych ciekawych historii. Jednocześnie zachęci do dzielenia się swoimi opiniami i doświadczeniami z innymi czytelnikami. Proponuję, abyś otworzył/-a tę książkę i towarzyszył/-a mi w tej podróży przez życie i twórczość tych niezwykłych kobiet.

1. CATALINA DE ERAUSO: La monja alférez

Era el año de 1623, en Huamanga, un lugar remoto de los andes peruanos, donde Alonso se encontró en un grave embrollo que lo llevó a la prisión. La acusación era tan seria que la muerte no era solo una posibilidad, sino un plan con fecha y hora. Pero Alonso, en el silencio de su miserable celda, guardaba el secreto que podría cambiar su destino.

La noche antes de su ejecución, Alonso pidió ver al obispo Agustín de Carvajal. En la intimidad de las sombras, Alonso confesó su verdad, no era un hombre, sino una mujer de nombre Catalina, que había escapado de un convento años atrás. El obispo incrédulo, llamó a un grupo de matronas para que pusieran fin al misterio. Después de un examen meticuloso, confirmaron lo que Alonso decía: Catalina era mujer, y virgen.

1.

CATALINA DE ERAUSO: Zakonnica podporucznik

Bitwa z Mapuchesami

Był rok 1623 w Huamanga, odległym miejscu w peruwiańskich Andach, gdzie Alonso wpadł w poważne kłopoty, które doprowadziły go do więzienia. Oskarżenie było na tyle poważne, że śmierć nie była tylko możliwością, ale planem z wyznaczoną datą i godziną. Ale Alonso, w ciszy swojej nędznej celi, skrywał tajemnicę, która mogła zmienić jego przeznaczenie.

W noc poprzedzającą egzekucję Alonso poprosił o spotkanie z biskupem Agustínem de Carvajal. W tajemnicy Alonso wyznał swoją prawdę: nie był mężczyzną, ale kobietą o imieniu Catalina, która przed laty uciekła z klasztoru. Niedowierzający biskup wezwał grupę matron, aby położyć kres tej tajemnicy. Po dokładnym badaniu potwierdziły to, co powiedział Alonso: Catalina była kobietą i dziewczyną.

PRIMEROS AÑOS

Catalina de Erauso, la Monja Alférez, no era una monja común. Nació en San Sebastián, en un mundo que no estaba listo para ella. Su padre, un capitán que servía al rey Felipe III, y su madre, una dama de la villa, la educaron entre disciplina y religiosidad.

Pero Catalina, no estaba hecha para los hábitos y los rezos. Su partida de bautismo, data del 10 de febrero de 1592, y su verdadera historia, ella misma la escribiría con tinta de aventuras y sangre de rebeldía.

¿Quién era Catalina de Erauso? ¿Una monja, un soldado, una escritora, una leyenda? De todo un poco, pero sobre todo, Catalina era un enigma envuelto en un misterio.

Catalina fue confinada a la vida monástica a la edad de cuatro años, junto a sus hermanas, Isabel y María. La tía Úrsula, priora del convento y prima de su madre, dirigía aquel lugar con mano firme, una especie de prisión para las almas destinadas a servir a Dios, pero Catalina, con un espíritu indomable y un carácter explosivo, desafiaba cada regla, cada intento de las religiosas por someter su voluntad.

La rebeldía de Catalina la llevó a otro monasterio, el de San Bartolomé, un lugar de disciplina aún más severa. Allí, entre esos muros, comprendió que su alma no pertenecía a los hábitos ni a los votos. Se sintió encarcelada en un mundo que no era el suyo, y fue así que, la noche del 18 de marzo de 1600, con la determinación de quien no tiene nada que perder, tomó las llaves del claustro, y salió rumbo a lo desconocido, para renacer en libertad.

PRÓFUGA POR ESPAÑA

Tras su fuga del convento, Catalina se convirtió en una prófuga que vagaba de pueblo en pueblo, ocultando su verdadera identidad. Durante dos años, Catalina vivió una vida de aparente calma, pero el deseo de libertad nunca la abandonó.

WCZESNE LATA

Catalina de Erauso, podporucznik, nie była zwyczajną zakonnicej. Urodziła się w San Sebastián, w świecie, który nie był na nią gotowy. Jej ojciec, kapitan służący królowi Filipowi III, i matka, dama miasta, wychowywali ją w dyscyplinie i religijności.

Ale Catalina nie została stworzona do habitów i modlitw. Jej akt chrztu pochodzi z 10 lutego 1592 roku, a ona sama miała spisywać swoją prawdziwą historię atramentem przygód i krwią buntu.

Kim była Catalina de Erauso? Zakonnica, żołnierka, pisarka, legenda? Wszystkiego po trochu, ale przede wszystkim Catalina była zagadką owianą tajemnicą.

Catalina wraz z siostrami Isabel i Marią została skazana na życie monastyczne w wieku czterech lat. Ciocia Urszula, przeorysza klasztoru i kuzynka swojej matki, prowadziła to miejsce twardą ręką, coś w rodzaju więzienia dla dusz przeznaczonych do służenia Bogu, ale Catalina, o niezłomnym duchu i wybuchowym charakterze, przeciwstawiała się każdej zasadzie, każdej próbie zakonnicy, aby ujarzmić jej wolę.

Bunt Cataliny zaprowadził ją do innego klasztoru, św. Bartłomieja, miejsca o jeszcze surowszej dyscyplinie. Tam, pomiędzy grubymi murami, zrozumiała, że jej dusza nie należy do habitów i ślubów. Poczuli się uwięziona w świecie, który nie był jej, dlatego w nocy 18 marca 1600 roku z determinacją kogoś, kto nie ma nic do stracenia, wzięła klucze do klasztoru i wyruszyła w nieznaną, aby stać się wolną.

UCIEKINIERKA W HISZPANII

Po ucieczce z klasztoru Catalina stała się zbiegiem, który błąkał się od miasta do miasta, ukrywając swoją prawdziwą tożsamość. Przez dwa lata Catalina prowadziła pozornie spokojne życie, ale pragnienie wolności nigdy jej nie opuściło.

El viaje a América se hizo irresistible, embarcando hacia un nuevo mundo, Catalina de Erauso navegó hacia el horizonte, hacia la promesa de una vida sin cadenas. Su historia, llena de aventuras y desafíos, es un testimonio de la lucha eterna por la identidad y la libertad.

Todo este tiempo lo pasó disfrazada de hombre, con el cabello corto y usando distintos nombres, como Pedro de Orive, Francisco de Loyola, Alonso Díaz, Ramírez de Guzmán o Antonio de Erauso. Según parece su físico no era nada femenino, y confesó en una ocasión que „se secó los pechos” con un ungüento secreto.

RECORRIDO POR AMÉRICA

En la tierra de Chile, bajo el mando de Alonso de Ribera, Catalina de Erauso, la Monja Alférez, desplegó su furia guerrera. Conquistadora y destructora, no tuvo piedad ante los indios mapuches, cuyas tierras y vidas quedaron marcadas por su paso.

En la Guerra de Arauco, Catalina luchó con valentía, bajo el uniforme de un soldado. Ascendida a alférez en Valdivia, su coraje brilló en Purén, donde tomó el mando y la victoria, aunque su crueldad le negó mayores honores. Su naturaleza despiadada la empujó al vandalismo, a la violencia sin freno; amores fugaces marcaron su paso, huidas, robos, duelos, nos hablan de una mujer cuya vida fue una batalla constante.

En la penumbra de su vida, Catalina se encontró en manos de la justicia en Huamanga. Su destino pendía de un hilo, pero su confesión al obispo Agustín de Carvajal, revelando su verdadera identidad y su pasado en un claustro, le ganó la clemencia y un pasaje de regreso a España. Allí, ante la majestad de Felipe IV, recibió no solo la confirmación de su rango militar sino también una pensión real, un reconocimiento a sus servicios en las tierras chilenas. La fama de sus hazañas la llevó hasta Roma, donde el Papa Urbano VIII le concedió el permiso para mantener su atuendo masculino.

Podróż do Ameryki stała się pokusą nie do odparcia. Wyruszając w stronę nowego świata, Catalina de Erauso popłynęła w stronę horyzontu, w stronę obietnicy życia bez łańcuchów. Jej pełna przygód i wyzwania historia jest świadectwem odwiecznej walki o tożsamość i wolność.

Cały ten czas spędziła przebrana za mężczyznę, z krótkimi włosami i używając różnych imion, takich jak Pedro de Orive, Francisco de Loyola, Alonso Díaz, Ramírez de Guzmán czy Antonio de Erauso. Najwyraźniej jej sylwetka wcale nie była kobieca i pewnego razu wyznała, że „usunęła piersi” tajemniczą maścią.

WYCIECZKA PO AMERYCE

Na ziemi chilijskiej, pod dowództwem Alonso de Ribera, Catalina de Erauso, zakonnica podporucznik, pokazała swoją furię wojownika. Konkwistadorka i niszczycielka, nie miała litości nad Indianami Mapuche, których ziemie i życie zostały naznaczone jej obecnością.

W wojnie z Arauco Catalina walczyła dzielnie w mundurze żołnierza. Awansowana do stopnia podporucznika w Valdivii. Jej odwaga zajaśniała w Purén, gdzie objęła dowództwo i zwyciężyła, choć jej okrucieństwo pozbawiło ją większych zaszczytów. Jej bezwzględna natura popychała ją do wandalizmu, do niepohamowanej przemocy; Przelotne miłości naznaczyły jej drogę, ucieczki, rabunki, pojedynki, opowiadają o kobiecie, której życie było ciągłą walką.

U schyłku swojego życia Catalina znalazła się w rękach sprawiedliwości w Huamanga. Jej los wisiał na włosku, ale spowiedź przed biskupem Agustínem de Carvajal, ujawniającą prawdziwą tożsamość i klasztorną przeszłość, zapewniła jej ułaskawienie i bilet z powrotem do Hiszpanii. Tam przed majestatem Filipa IV otrzymała nie tylko potwierdzenie stopnia wojskowego, ale także emeryturę królewską, będącą wyrazem uznania za zasługi na ziemiach chilijskich. Sława tych wyczynów zaprowadziła ją do Rzymu, gdzie papież Urban VIII udzielił jej pozwolenia na zachowanie męskiego stroju.

EL FIN

El final de sus días la encontró en la Nueva España, hoy México, en la ciudad de Orizaba, donde su descanso final permanece envuelto en misterio. Algunos creen que yace en la iglesia de San Juan de Dios, mientras otros sostienen que descansa en Cotaxtla. Aunque su muerte está teñida de incertidumbre, su legado como una figura desafiante y libre perdura en el tiempo.

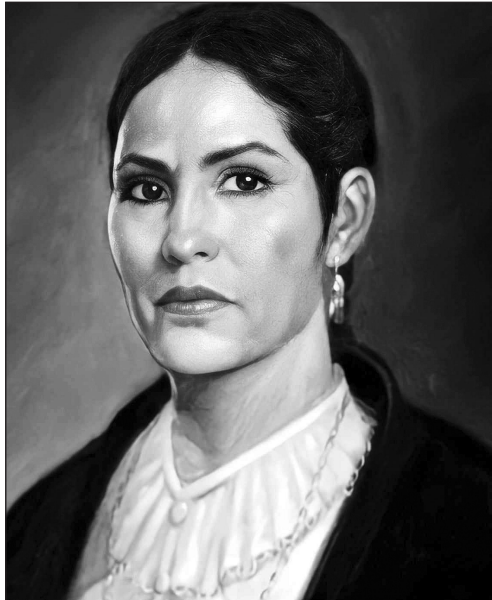
Catalina nunca pronunció palabra sobre su orientación sexual. En su tiempo, las etiquetas de hoy no tenían cabida; no había términos para definir la complejidad del deseo y la identidad. Algunos hoy dirían que era transgénero, quizás un hombre atrapado en el cuerpo equivocado, o tal vez una persona no binaria, pero Catalina, siempre un paso adelante, se definía solo por sus actos, dejando a los demás la tarea de interpretar quién era realmente.

KONIEC

Kres jej dni zastał ją w Nowej Hiszpanii, dziś w Meksyku, w mieście Orizaba, gdzie jej ostateczny spoczynek pozostaje owiany tajemnicą. Niektórzy uważają, że spoczywa w kościele San Juan de Dios, inni twierdzą, że spoczywa w Cotaxtla. Chociaż jej śmierć jest zabarwiona niepewnością, jej dziedzictwo jako buntowniczej i wolnej postaci przetrwa.

Catalina nigdy nie wspomniała ani słowem o swojej orientacji seksualnej. W jej czasach nie było miejsca na dzisiejsze etykiety; nie było terminów definiujących złożoność pragnień i tożsamości. Niektórzy dzisiaj powiedzieliby, że jest transpłciowa, może jest mężczyzną uwięzionym w niewłaściwym ciele, a może osobą niebinarną, ale Catalina, zawsze o krok do przodu, definiowała siebie jedynie poprzez swoje działania, pozostawiając innym zadanie zinterpretowania kim była naprawdę.

2. **MICAELA BASTIDAS: La mujer que desafió al imperio español**

La fría tarde en la Plaza Mayor del Cuzco presagiaba una lluvia torrencial, el fuerte viento agitaba las banderas españolas que adornaban el patíbulo. Allí, en medio de esa escena escalofriante, rodeada de soldados y ante una plaza repleta, Micaela Bastidas, la valiente compañera de Túpac Amaru II, el líder del mayor levantamiento indígena contra el colonialismo gobernante de España, esperaba serenamente su destino.

SU VIDA

De origen humilde Micaela nació en un remoto pueblo del Cuzco el 23 de junio de 1744. Era hija de un comerciante que viajaba por distintos puntos

2.

MICAELA BASTIDAS: Kobieta, która rzuciła wyzwanie imperium hiszpańskiemu

Rozczłonkowanie Tupaca Amaru II

Zimne popołudnie na Plaza Mayor w Cusco zwiastowało ulewny deszcz, a silny wiatr powiewał hiszpańskimi flagami zdobiącymi szafot. Tam, w środku tej mrożącej krew w żyłach sceny, otoczona żołnierzami, przed zatłoczonym placem, Micaela Bastidas, odważna towarzyszką Túpaca Amaru II, przywódcy największego powstania rdzennych mieszkańców przeciwko kolonializmowi hiszpańskiemu, spokojnie czekała na swój los.

JEJ ŻYCIE

Micaela urodziła się 23 czerwca 1744 roku w odległym miasteczku w Cuzco. Była córką kupca, który podróżował po różnych częściach regionu,

de la región vendiendo maíz, trigo y coca. Ella desde niña, solía acompañarlo en sus travesías, y fue así como vió muy de cerca el sufrimiento de su gente, víctimas de la explotación y el abuso por parte de las autoridades españolas.

Vivió y creció con el sentimiento de que todo aquello era injusto, ¿Por qué eran oprimidos en su propia tierra?, ¿Por qué unos invasores los habían esclavizado? sentía que todo eso tenía que acabar. Y precisamente en uno de esos viajes, conocería a ese que debería liberarlos de la opresión, a un joven que tenía sus mismos deseos de libertad, él era José Gabriel Condorcanqui, un joven mestizo descendiente directo del último Inca Túpac Amaru.

José Gabriel era el cacique de tres pueblos, y por su linaje, era respetado y querido en toda la región. Micaela lo amó apasionadamente y lo acompañó en su sueño de rebelión en busca de la libertad para su pueblo. Se casaron al poco tiempo de conocerse y tuvieron tres hijos, los cuales fueron su orgullo y su esperanza.

LA REBELIÓN

José Gabriel hizo varios viajes a Lima, la capital del virreinato del Perú en busca de soluciones para su pueblo, debido a las medidas abusivas por parte de los españoles contra los indígenas: alzas fiscales, la obligatoriedad de trabajar en las minas bajo durísimas condiciones, entre otras.

Pero sus pedidos resultaron demasiado arrogantes para las autoridades. ¿Cómo un indio pretendía negociar con la corona española? A pesar de su insistencia, las negociaciones fracasaron, fue entonces que, al volver al Cuzco, junto a su esposa, organizó la ofensiva contra los españoles.

Su primera medida sería apresar al corregidor de Tinta, Antonio de Arriaga el tirano que oprimía a los indios con crueles castigos. ¿Había llegado la hora de hacer justicia? En la plaza de Tinta, el destino se cernía sobre Arriaga, y con él, la pregunta que atormentaba a José Gabriel: ¿Sería él, acaso, el guía de su pueblo hacia la libertad? Micaela, con su convicción inquebrantable, había sembrado en él la certeza del sí.

sprzedając kukurydzę, pszenicę i kokę. Od dziecka towarzyszyła mu w podróżach i w ten sposób bardzo dokładnie widziała cierpienia swojego ludu, ofiar wyzysku i molestowania ze strony władz hiszpańskich.

Żyła i dorastała w poczuciu, że wszystko to jest niesprawiedliwe. Dlaczego byli uciskani na własnej ziemi? Dlaczego najeźdźcy ich zniewolili? Czuła, że to wszystko musi się skończyć. I właśnie podczas jednej z takich podróży spotkała tego, który mógł ich wyzwolić z ucisku. Młodego człowieka, który miał takie samo pragnienie wolności - był to José Gabriel Condorcanqui, młody metys, bezpośredni potomek ostatniego Inki Túpaca Amaru.

José Gabriel był wodzem trzech miast i ze względu na swoje pochodzenie był szanowany i kochany w całym regionie. Micaela kochała go namiętnie i towarzyszyła mu w jego marzeniu o buncie w poszukiwaniu wolności dla swojego ludu. Pobrali się wkrótce po poznaniu i mieli troje dzieci, które były ich dumą i nadzieją.

REBELIA

José Gabriel odbył kilka podróży do Limy, stolicy wicekrólestwa Peru, w poszukiwaniu rozwiązań dla swojego ludu w związku z nadużyciami stosowanymi przez Hiszpanów wobec rdzennej ludności: m. in. podwyżkami podatków, obowiązkiem pracy w kopalniach w bardzo trudnych warunkach.

Jednak jego prośby okazały się dla władz zbyt aroganckie. Jak to możliwe, że Indianin zamierzał negocjować z Królestwem Hiszpańskim? Mimo jego starań negocjacje się nie powiodły, wtedy po powrocie do Cuzco wraz z żoną zorganizował ofensywę przeciwko Hiszpanom.

Jego pierwszym posunięciem było aresztowanie burmistrza Tinty, Antonio de Arriagi, tyrana, który okrutnymi karami prześladował Indian. Czy nadszedł czas na sprawiedliwość? Na Plaza de Tinta nad Arriagą wisiało przeznaczenie, a wraz z nim pytanie, które dręczyło José Gabriela: czy mógłby być przewodnikiem swego ludu ku wolności? Micaela swoim niezachwianym przekonaniem zaszczepiła w nim pewność, że tak.

Y así, tras un juicio que resonó más como un espectáculo público, Arriaga fue colgado ante una multitud que oscilaba entre el horror y el júbilo. En ese preciso instante, José Gabriel se transformó, adoptando el nombre de Túpac Amaru II, en honor a su ancestro, el último Inca desafiante, capturado y ejecutado siglos atrás, marcando el final del Imperio Inca y el comienzo de una nueva era de sometimiento.

La rebelión, ya en marcha, encontró en Micaela su columna vertebral, la consejera clave, la voz que infundía coraje en los corazones temerosos. Ella reclutó y entrenó a los soldados, gestionó armas, provisiones y uniformes, erigiéndose como la arquitecta de un ejército de resistencia.

El 18 de noviembre de 1780, los rebeldes derrotaron al ejército español en la batalla de Sangarara, parecían predestinados a cambiar la historia. Sin embargo, tras la victoria la represión española se intensificó con masacres y saqueos, una brutal respuesta destinada a aplastar la voluntad de los pueblos indígenas que osaron desafiar a España.

Los virreyes de Lima y Buenos Aires movilizaron un ejército formidable, y bajo el mando de José Antonio de Areche, desataron una campaña de terror para sofocar la insurrección, fue entonces que, la llegada de Areche al Cuzco inclinó la balanza en contra de los insurgentes.

En la noche del 5 de abril, se libró una desigual pero encarnizada batalla. El ejército rebelde fue derrotado, y sus líderes tomados prisioneros para después ser trasladados al Cuzco, donde a pesar de las terribles torturas no revelaron ni un solo nombre siendo condenados sumariamente el 18 de mayo de 1781, donde luego en la plaza mayor del Cuzco, se ejecutó una de las páginas más oscuras de la historia peruana.

Después de ser torturados, fueron llevados a la Plaza Mayor para su ejecución. A Hipólito, el mayor de sus hijos, le arrancaron la lengua, le vaciaron los ojos, le quebraron los huesos para al final ser ahorcado. Micaela y José Gabriel, con el alma desgarrada, fueron testigos de la agonía de su hijo.

I tak po procesie, który bardziej przypominał publiczne widowisko, Arriagę powieszono na oczach tłumu wahającego się od przerażenia po radość. Dokładnie w tym momencie José Gabriel przerodził się, przyjmując imię Túpac Amaru II na cześć swojego przodka, ostatniego buntowniczego Inki, schwytanego i straconego wieki temu, co oznaczało koniec Imperium Inków i początek nowej ery poddaństwa.

Micaela okazała się filarem rozpoczętego już buntu, kluczowym doradcą, głosem, który zaszczepił odwagę w przestraszonych sercach. Werbowała i szkoliła żołnierzy, zarządzała bronią, zaopatrzeniem i mundurami, zyskując tym samym pozycję architekta armii ruchu oporu.

18 listopada 1780 roku rebelianci pokonali armię hiszpańską w bitwie pod Sangarą, co wydawało się być predestynowane do zmiany historii. Jednak po zwycięstwie nasiliły się hiszpańskie represje, obejmujące masakry i grabieże, co było brutalną reakcją mającą na celu zniaczenie woli rdzennej ludności, która odważyła się przeciwstawić Hiszpanii.

Wicekrólowie Limy i Buenos Aires zmobilizowali potężną armię i pod dowództwem José Antonio de Areche rozpoczęli kampanię terroru mającą na celu stłumienie powstania. Wtedy przybycie Areche do Cuzco przechyliło szalę przeciwko powstańcom.

W nocy 5 kwietnia 1781 r. doszło do nierównej, ale zaciętej bitwy. Armia rebeliantów została pokonana, a jej przywódcy wzięci do niewoli, następnie przewiezieni do Cuzco, gdzie pomimo straszliwych tortur nie ujawnili ani jednego nazwiska. Zostali oni niezwłocznie skazani 18 maja 1781 r., gdzie później na głównym placu Cuzco dokonano egzekucji, która była jedną z najciemniejszych stron historii Peru.

Po torturach zabrano ich na Plaza Mayor na egzekucję. Hipólito, najstarszemu z ich dzieci, wyrwano język, wyłupiono oczy, połamano kości, a na koniec powieszono. Micaela i José Gabriel z rozdartymi duszami byli świadkami agonii syna.

Luego, Micaela, ascendió al cadalso. Su rostro reflejaba una singular belleza indígena, sus ojos negros brillaban con una luz intensa, no llevaba la típica trenza de su región, su cabello oscuro cubría parte de su rostro. Su ropa cubierta de sangre estaba hecha harapos.

A su lado, el verdugo, un hombre corpulento y siniestro. La plaza estaba en silencio, las miradas estaban fijas en la escena. De pronto, se oyó una voz que rompió el silencio:-¡Micaela Bastidas! ¡Has sido declarada culpable de traición, rebelión, y sedición contra el rey de España! ¡Por este motivo, vas a ser ejecutada en esta plaza pública! ¡Que Dios tenga piedad de tu alma!

Era la voz del representante de la corona, que leía la sentencia desde un balcón. Micaela lo ignoró por completo, ¿Qué pensaría en ese momento? ¿Los momentos felices que había pasado con Jose Gabriel y sus hijos? ¿Los sueños que habían compartido juntos y las esperanzas que habían albergado? ¿Sus ideales que ahora parecían perdidos?

Pero no estaba arrepentida; estaba orgullosa por haber contribuido a una causa justa, de que su sacrificio sería el comienzo del cambio, convencida firmemente de que su muerte inspiraría a otros y mantenía la esperanza de que, en un futuro no muy lejano, su gente sería libre.

Mientras su vida pasaba en cuestión de segundos, el verdugo se acercó a ella y le puso la cuerda en el cuello. Micaela lo miró con ira, no mostró miedo y luchó como lo hizo siempre, ante tal ferocidad, los soldados la atacaron sin piedad, la estaban matando a golpes. Ya en el suelo sin aliento para defenderse, levantó la cabeza y miró al cielo, de repente no sintió nada, su vista se nubló y su oído se apagó, Micaela Bastidas había muerto.

Tupac Amaru II y dos de sus hijos habían sido testigos de la muerte de Micaela, y ahora le tocaba a él sufrir el mismo destino. Su muerte debería ser la más terrible como advertencia para futuras rebeliones. Había sido condenado a la pena más cruel e infamante: el descuartizamiento.

I wtedy Micaela wstąpiła na szafot. Na jej twarzy ukazała się osobliwa rdzenna uroda, jej czarne oczy błyszczały intensywnym światłem. Nie nosiła typowego dla swojego regionu warkocza, ciemne włosy zakrywały część jej twarzy, a strój cały w strzępach pokryty był krwią.

U jej boku stał kat, korpulentny i złowrogi mężczyzna. Na placu panowała cisza, oczy wpatrzone były w scenę. Nagle rozległ się głos, który przerwał ciszę: - Micaela Bastidas! Zostałaś uznana za winną zdrady stanu i buntu przeciwko królowi Hiszpanii! Z tego powodu zostaniesz stracona na tym placu! Niech Bóg ma miłosierdzie nad twoją duszą!

Był to głos przedstawiciela królestwa, który z balkonu odczytał zdanie. Micaela całkowicie go zignorowała. O czym myślała w tej chwili? O szczęśliwych chwilach, które spędziła z Jose Gabrielem i ich dziećmi? O wspólnych marzeniach i nadziejach, jakie snuli? O ideałach, które teraz wydawały się stracone?

Nie było jej przykro; była dumna, że przyczyniła się do słusznej sprawy, że jej poświęcenie będzie początkiem zmian. Była głęboko przekonana, że jej śmierć zainspiruje innych i żywiła nadzieję, że w nieodległej przyszłości jej lud będzie wolny .

Życie mignęło jej przed oczami w ciągu kilku sekund, kat podszedł do niej i zarzucił jej linę na szyję. Micaela patrzyła na niego ze złością. Nie okazała strachu i walczyła jak zawsze. W obliczu takiej zaciekłości żołnierze zaatakowali ją bezlitośnie i pobili na śmierć. Leżąc już na ziemi bez tchu, żeby się bronić, podniosła głowę i spojrzała w niebo. Nagle nic już nie czuła, jej wzrok zaszedł mgłą, nic nie słyszała. Micaela Bastidas umarła.

Tupac Amaru II i dwójka jego dzieci byli świadkami śmierci Micaeli, teraz nadeszła jego kolej, aby spotkał go ten sam los. Jego śmierć miała być przerażająca, jako ostrzeżenie dla przyszłych buntowników. Został on skazany na najbardziej okrutną i haniebną karę: rozczłonkowanie.

Lo llevaron al centro de la plaza, ataron cada una de sus extremidades a cuatro caballos, cada uno tirando de una de ellas. Un verdugo se encargaba de azotar a los animales para que arranquen los brazos y piernas del condenado.

Pero algo extraño ocurrió. Los caballos tiraron con fuerza, pero no lograron desmembrarlo. Lo intentaron una y otra vez, pero el cuerpo del Inca resistía como si estuviera hecho de hierro.

Aumentaron la intensidad de los latigazos, pero tampoco sirvió de nada. El rebelde seguía entero, mientras la multitud observaba con asombro y horror aquel espectáculo macabro, el silencio era sepulcral, algunos sentían compasión por su sufrimiento, otros admiración por su fortaleza, otros miedo por su sobrenatural resistencia.

El corregidor*, testigo de la escena desde su posición de autoridad, se mostraba cada vez más impaciente ante la prolongada agonía del condenado.

Con un gesto de frustración, dio la orden final: que la cabeza del insurgente cayera, poniendo fin, de una vez por todas, a la rebelión encarnada en aquel hombre. Así lo hicieron, pero antes de eso, Túpac Amaru dio una última muestra de su indomable espíritu y pronunció unas palabras que resonaron en toda la plaza: ¡Volveré y seré millones!

Una vez hechas las ejecuciones, descuartizaron los tres cuerpos y fueron, poblado por poblado, repartiendo las partes para apagar los ánimos o deseos de independencia. Del mismo modo prohibieron la lengua quechua, la ropa indígena y cualquier celebración o mención sobre el Imperio Incaico.

Micaela Bastidas y Túpac Amaru II murieron con dignidad y valor, sin renunciar a sus ideales. Su coraje inspiró a otros líderes y movimientos que continuaran la lucha por la independencia de América. Micaela Bastidas es una de las heroínas más grandes de la historia peruana y un símbolo de la emancipación femenina, su legado todavía sigue vivo en la memoria y el corazón de su pueblo.

* Corregidor

Zaprowadzili go na środek placu, przywiązali każdą jego kończynę do czterech koni. Każdy koń ciągnął jedną z nich. Zadaniem kata było biczowanie zwierząt w celu oderwania rąk i nóg skazanemu.

Wydarzyło się jednak coś dziwnego. Konie szarpały mocno, ale nie były w stanie go rozerwać. Próbowali raz po raz, ale ciało Inki stawiało opór, jakby było zrobione z żelaza.

Kaci zwiększali intensywność bicia, ale to również nie pomagało. Buntownik pozostawał cały. Podczas gdy tłum patrzył ze zdumieniem i przerażeniem na ten makabryczny spektakl, panowała śmiertelna cisza. Jedni współczuli jego cierpieniom, inni czuli podziw dla jego siły, jeszcze inni obawiali się jego nadprzyrodzonej wytrzymałości.

Burmistrz*, świadek zdarzenia, wydawał się coraz bardziej zniecierpliwiony przedłużającą się agonią skazanego.

Gestem frustracji wydał ostateczny rozkaz: aby głowa powstańca spadła, kładąc raz na zawsze kres buntowi uosobionemu w tym człowieku. Tak też zrobili, ale wcześniej Túpac Amaru dał ostatni przykład swego niezłomnego ducha i wypowiedział kilka słów, które odbiły się echem na całym placu: Wróć i będę milionami!

Po wykonaniu egzekucji, poćwiartowano trzy ciała i jeżdżono od miasta do miasta, dostarczając tam ich części, aby stłumić ducha lub pragnienie niepodległości. Podobnie też zakazano języka keczua, miejscowego ubioru oraz wszelkich uroczystości lub wzmianek o Imperium Inków.

Micaela Bastidas i Túpac Amaru II zginęli z godnością i odwagą, nie rezygnując ze swoich ideałów. Jej odwaga zainspirowała innych przywódców i ruchów do kontynuowania walki o niepodległość Ameryki. Micaela Bastidas jest jedną z największych bohaterek w historii Peru i symbolem emancypacji kobiet, a jej dziedzictwo jest wciąż żywe w pamięci i sercach jej ludu.

* Corregidor – Sędzia główny lub burmistrz mianowany przez króla